

Štefan Ogurčák, Ján Mazák

PROCESNÉ PODMIENKY EXEKUČNÉHO KONANIA

I

Občianske procesné právo je tvorené sústavou právnych noriem, ktoré - stručne povedané - upravujú civilný proces. Z najdôležitejších právnych noriem treba spomenúť najmä Občiansky súdny poriadok (ďalej OSP), zák. č. 99/1963 Zb. v znení zákonov č. 36/1967 Zb., č. 158/1969 Zb., č. 49/1973 Zb., č. 20/1975 Zb., a č. 133/1982 Zb. (úplné znenie vyhlásené pod č. 78/1983 Zb.), Notársky poriadok, zákon č. 95/1983 Zb. v znení neskorších noviel (úplné znenie vyhlásené pod č. 72/1983 Zb.), Zákoník práce, zákon č. 65/1965 Zb. v znení noviel (úplné znenie vyhlásené pod č. 52/1989 Zb., vyvolané najmä zákonom č. 188/1988 Zb.) a napokon zákon č. 98/1963 Zb. o rozhodcovskom konaní v medzinárodnom obchodnom styku a o výkone rozhodcovských rozhodnutí.

Najdôležitejším prameňom občianskeho procesného práva je nepochybne OSP, ktorý upravuje postup súdu a účastníkov konania, príp. iných osôb a orgánov, ktorého cieľom je poskytnutie ochrany subjektívnym občianskym právam v širšom zmysle, ako aj právne vzťahy, ktoré pritom medzi nimi vznikajú¹. Tento postup súdu nazývame občianskym súdnym konaním.

Základným cieľom a poslaním súdov v občianskom súdnom konaní je zabezpečenie spravodlivej ochrany práv a oprávnených záujmov občanov a organizácií, ako aj výchova k zachovávaní zákonov a pravidiel socialistického spolužitia a k úcte k právam spoluobčanov (§ 1 OSP).

Toto poslanie plnia súdy tým, že prejednávajú a rozhodujú spory, uskutočňujú výkon rozhodnutí, ktoré neboli splnené dobrovoľne, a zamieravajú svoju činnosť na to, aby právne vzťahy zodpovedali zákonu, aby nedochádzalo k porušovaniu záujmov spoločnosti ani práv občanov

¹ F. Š t a j g r a kol., *Občianske procesné právo*, Bratislava 1966, s. 10.

a aby sa práva nezneužívali na úkor spoločnosti a jednotlivca (§ 2 OSP). Uvedené ustanovenie OSP vlastne vymedzuje samotný obsah činnosti súdov v občianskom súdnom konaní, ktorý realizujú v súlade so svojím spoločenským poslaním², a to tak, že:

- prejednávajú a rozhodujú spory, tj. riešia spor o právo medzi dvoma účastníkmi, resp. skupinami účastníkov hmotnoprávných vzťahov, ktorí stoja proti sebe v postavení vzájomných odporcov. Toto konanie sa nazýva sporovým konaním;

- zameriavajú svoju činnosť na to, aby právne vzťahy zodpovedali zákonu, aby nedochádzalo k porušovaniu..., teda svojimi rozhodnutiami upravujú tie právne vzťahy, na úprave ktorých má spoločnosť eminentný záujem; toto konanie sa nazýva nesporovým konaním, a napokon;

- uskutočňujú výkon rozhodnutí, ktoré neboli splnené dobrovoľne. Toto konanie sa nazýva vykonávacím, resp. exekučným konaním.

Občiansky súdny poriadok teda rozčleňuje občianske súdne konanie na dve časti, a to na konanie sporové a nesporové, vo spomínanom ponímaní, ktoré je v procesnej teórii nazývané základným konaním³ a na exekučné konanie.

Základné konanie a exekučné konanie tvoria dve relatívne samostatné časti jednotného občianskeho súdneho konania. Ich relatívna samostatnosť vyplýva jednak z cieľov, ktoré sleduje to ktoré konanie a jednak z toho, že sú na sebe nezávislé.

Cieľom základného konania je poskytnutie procesnej ochrany právam a právom chráneným záujmom, teda hmotnoprávnym nárokom, naproti tomu cieľom exekučného konania je poskytnutie procesnej ochrany takým právam, ktorých existencia bola zistená zákonom predpísaným spôsobom a ktoré neboli splnené dobrovoľne, teda nárokom z rozhodnutí, tj. právam už judikovaným⁴.

Nezávislosť jedného konania od druhého je daná tým, že na základné konanie nemusí vždy naväzovať exekučné konanie a naopak, exekučnému konaniu nemusí vždy predchádzať základné konanie v rámci občianskeho súdneho konania, ďalej tým, že rozhodovanie niektorých otázok, ktoré

² V. H a n d l, J. R u b e š a kol., *Občianský soudní řád. Komentář*, I. díl. Praha 1985, s. 33.

³ Pre upresnenie prichodí povedať, že v slovenskej právnej terminológii sa popri "základnom konaní" používa aj termín "procesné konanie" resp. "rozhodovacie konanie", čo zodpovedá českému termínu "nálezačí řízení", pozri F. Š t a j g r, *Občianske...*, s. 288; A. B a j c u r a, J. B a v o r s k ý, Ľ. F o g a š, *Občianske procesné právo*, Bratislava 1987, s. 189.

⁴ V. S t e i n e r, *Základní otázky občanského práva procesního*, Praha 1981, s. 282.

vznikli v exekučnom konaní alebo z jeho podnetu, sa zveruje základnému konaniu, ako napr. konanie o excindačnej žalobe (§ 267 ods. 1 OSP), odporovej žalobe (§ 267 ods. 2 OSP) a pod.

Pre úplnosť treba dodať, že samostatnosť základného a exekučného konania je relatívna v tom zmysle, že obidve konania sú súčasťou občianskeho procesného práva, čo zákonodárca vyjadril tým, že základné konanie je upravené v tretej časti a exekučné konanie v piatej časti⁵ toho istého zákona, tj. v OSP.

Napokon sa žiada poznamenať, že vzhľadom na relatívnu samostatnosť oboch konaní je potrebné poukázať na to, že pri aplikácii jednotlivých zásad, ktoré ovládajú občianske súdne konanie, bude ich použitie v určitých prípadoch spoločné tak pre základné ako aj exekučné konanie (napr. zásada materiálnej pravdy, zásada voľného hodnotenia dôkazov, zásada verejnosti, zásada hospodárnosti a pod.), pre určité prípady bude ich uplatnenie do určitej miery rozdielne (napr. výlučné použitie dispozičnej zásady pokiaľ ide o začatie exekučného konania, podobne aj zásady samosudcovského rozhodovania, zásady vyhľadávacej a zásady legálneho poriadku), a napokon pôjde o uplatnenie zásad, ktoré sú typické len pre exekučné konanie (napr. zásada zákonnej ochrany povinného a tretích osôb, zásady priority, proporcionality a prednosti)⁶.

Vychádzajúc z objektívne danej existencie týchto dvoch relatívne samostatných častí jednotného občianskeho súdneho konania a ich stručnej charakteristiky⁷, prichodí nám prejsť k skúmaniu predmetu nášho záujmu, tj. procesných podmienok exekučného konania.

II

Prostredníctvom exekučného konania sa dovŕšuje ochrana práv a oprávnených záujmov občanov a organizácií v prípadoch, ak napriek autoritatívnemu zisteniu existencie konkrétneho subjektívneho práva príslušným orgánom, povinný odmieta svoju povinnosť dobrovoľne plniť. Exekučné konanie sa tým stáva významnou súčasťou právnych záruk socialistickej zá-

⁵ Zákonodárca nazval piatu časť OSP "Výkon rozhodnutia", no napriek tomu sa bežne používa termín "exekučné konanie", prípadne v judikatúre súdov aj termín "vykonávacie konanie". Prvý z uvádzaných používa najmä procesná veda a literatúra.

⁶ Bližšie o tom J. F i a l a, *Spory vznikající z podnětu výkonu rozhodnutí (exekuční spory)*, "Acta Universitatis Carolinae-Iuridica", XVI/1972, s. 27 a nasl.

⁷ Usudzujeme, že pre účely príspevku úplne postačuje.

konnosti⁸. Aby tomu tak aj skutočne bolo, je potrebné dodržanie určitých zákonom stanovených podmienok, za ktorých môže byť exekúcia uskutočnená.

Týmito podmienkami sú jednak podmienky materiálne a jednak podmienky procesné.

Materiálnou podmienkou každej exekúcie je existencia exekučného titulu, tj. listiny vydanej k tomu oprávneným orgánom a spĺňajúcej formálne i materiálne náležitosti vykonateľnosti. Ak takýto titul chýba, musí byť návrh na začatie exekučného konania zamietnutý. V prípade, žeby aj napriek tomu bola exekúcia nariadená, musí byť v zmysle § 268 ods. 1 písm. a OSP zastavená.

Procesnými podmienkami rozumieme také podmienky, za splnenia ktorých môže súd rozhodnúť vo veci⁹. V tejto súvislosti je potrebné poukázať na skutočnosť, že v piatej časti OSP, ktorá upravuje exekučné konanie, niet osobitnej úpravy, ktorá by vymedzovala procesné podmienky exekučného konania. Preto so zreteľom na § 254 ods. 1 OSP podľa ktorého sa na výkon rozhodnutia použije ustanovenia predchádzajúcich častí, ak nie je v tejto časti ustanovené inak, treba chápať procesné podmienky exekučného konania tak, ako procesné podmienky základného konania v intenciách § 103 OSP.

V zhode s uvedeným možno teda za procesné podmienky exekučného konania považovať:

- 1) návrh na nariadenie výkonu rozhodnutia,
- 2) právomoc exekučného súdu,
- 3) príslušnosť exekučného súdu,
- 4) spôsobilosť byť účastníkom konania,
- 5) procesná spôsobilosť účastníka konania,
- 6) preukázanie plnomocenstva pre zástupcu účastníka konania,
- 7) okolnosť, že konaniu neprekáža ani litispendencia (prekážka začatého konania), ani res iudicata (prekážka právoplatne rozhodnutej veci).

Prirodzene, táto zásadná zhoda medzi procesnými podmienkami základného a exekučného konania neznamená, že procesné podmienky exekučného konania sú kvalitatívne rovnaké ako procesné podmienky základného ko-

⁸ Správa Najvyššieho súdu SSR o výsledkoch prieskumu a zhodnotení rozhodovania súdov Slovenskej socialistickej republiky v občianskoprávných veciach vo vykonávacom konaní uverejnená pod Pls 1/87 z 4.6.1987, s. 62.

⁹ H a n d l, R u b e š a kol., *Občanský...*, s. 476, Š t a j g r a kol., *Občianske...*, s. 121.

naní. Jednotlivé ustanovenia piatej časti OSP dávajú procesným podmienkam exekučného konania špecifický charakter, postihujúci osobitosti núteného uskutočňovania práva. Pri rozbere konkrétnych procesných podmienok exekučného konania si budeme pochopiteľne všímať tie procesné znaky, ktoré sú odchyľne od všeobecnej úpravy obsiahnutej najmä v I. a III. časti OSP.

III

Ad 1. Základnou procesnou podmienkou vo vykonávacom konaní je bezsporný návrh oprávneného na nariadenie výkonu rozhodnutia. To plynie z § 251 a 261 ods. 1 OSP. Okrem návrhu oprávneného sa môže vykonávacie konanie začať aj na návrh prokurátora, iste len v prípade, že vykonateľné rozhodnutie bolo vydané v konaní, ktoré bolo alebo mohlo byť začaté na návrh prokurátora (§ 35 ods. 1, 251 druhá veta OSP).

Z týchto ustanovení Občianskeho súdneho poriadku vyhodí, že celé vykonávacie konanie je ovládané dispozičnou zásadou, ktorú okrem citovaných ustanovení potvrdzuje aj znenie § 268 ods. 1 pism. c OSP¹⁰. Prirodzenou výnimkou v tomto smere je iba výkon rozhodnutia o výchove maloletých detí upravený v § 272 a 273 OSP, čo je dané povahou veci (záujem spoločnosti na riadnej výchove maloletých detí). Tento výkon môže začať tak na návrh ako aj ex offo, uznesením podľa § 81 ods. 2 OSP (Inštrukcia ministerstva spravodlivosti, zdravotníctva, vnútra, školstva a kultúry, Úradu dôchodkového zabezpečenia zo dňa 7.6.1965, číslo 734/65-L, ktorou saupravil postup pri výkone rozhodnutia o výchove maloletých detí).

Náležitosti návrhu na začatie vykonávacieho konania, ktorý môže byť podaný písomne a tiež do zápisnice spísanej ktorýmkoľvek okresným súdom treba skúmať počnúc § 42 ods. 3 OSP (všeobecné náležitosti každého podania) cez § 79 ods. 1 OSP¹¹ až po normy obsiahnuté v § 261 ods. 1, 335 ods. 1, 323 ods. 1 a 352 OSP. Z návrhu musí byť zrejmé, ktorému súdu je určený, kto ho podáva, akej veci sa týka, čo sa ním žiada; musí byť uvedený dátum a podpis. Podrobnejšie sa musí identifikovať meno, priezvisko, bydlisko a zamestnanie účastníkov, prípadne ich zástupcov, musia sa opísať rozhodujúce skutočnosti, tj. označenie

¹⁰ Na tomto závere nič nemení ani znenie § 264 ods. 1 OSP, pre postup upravený v tejto norme sa totiž implicitne predpokladá návrh oprávneného.

¹¹ Požiadavky obsiahnuté v tomto paragrafe sa vzťahujú najmä na tzv. incidenčné návrhy ako aj iné žaloby vo výkone rozhodnutia.

titulu pre výkon rozhodnutia a tvrdenie, že povinný dobrovoľne nespĺnil, resp. splnil len čiastočne a napokon navrhovateľ je povinný uviesť - nadväzujúc na, do úvahy prichádzajúci druh výkonu rozhodnutia aký spôsob výkonu rozhodnutia žiada, aby sa poskytla príslušná ochrana, nútené uskutočnenie práva na plnenie priznané vykonateľným rozhodnutím.

Osobitné náležitosti uvádza § 261 ods. 1 OSP, ktorý ustanovuje, že v návrhu na výkon rozhodnutia ukladajúceho zaplatenie peňažnej sumy oprávnený uvedie, pri zrážkach zo mzdy organizáciu, voči ktorej má povinný nárok na mzdy (platiteľa mzdy). Ak navrhuje výkon rozhodnutia prikázaním pohľadávky, označí oprávnený občana alebo organizáciu, voči ktorým má povinný pohľadávku (dlžník povinného) a uvedie dôvod pohľadávky; ak ide o pohľadávku z účtu v peňažnom ústave, oprávnený podľa možnosti označí v návrhu i číslo účtu, z ktorého sa má pohľadávka odpísať.

Pokračovaním tohto predpisu OSP je § 335 ods. 1 OSP, ktorý pri návrhu na výkon rozhodnutia predajom nehnuteľnosti vyžaduje, aby oprávnený presne označil nehnuteľnosť, ktorá sa má predať a navrhnutí dôkaz o tom, že nehnuteľnosť je vo vlastníctve povinného.

Pri výkone predajom hnutelných vecí by mal návrh na výkon rozhodnutia obsahovať i označenie vecí, ktoré sa majú predať, eventuálne, by sa mal vzťahovať, podľa výslovného prejavu oprávneného, na bližšie neurčené veci (§ 323 ods. 1 OSP).

Návrh na nariadenie likvidácie majetku má navyše obsahovať skutočností o predĺženosti povinného spolu s dôkazmi o tom a musí byť výslovne požiadané o likvidáciu majetku (§ 352 OSP).

Vykonávacie predpisy OSP, najmä Spravovací poriadok pre okresné a krajské sudy, ešte dopĺňajú náležitosti návrhu pri výkone rozhodnutia zrážkami zo mzdy tak, že pri výkone smerujúcom proti osobe vykonávajúcej nepodmienečný trest odňatia slobody je potrebné uviesť i dáta narodenia a pri dôchodcoch aj takzvané rodné čísla, ktoré identifikuje rozhodnutie Úradu dôchodkového zabezpečenia priznávajúce dôchodok.

Pre úplnosť prichodí uviesť, že návrh sa musí podať ako každé iné podanie s potrebným počtom rovnopisov tak, žeby jeden zostal na súde a aby každý účastník dostal jeden rovnopis. K návrhu sa pripája rovnopis rozhodnutia opatrený potvrdením o jeho vykonateľnosti, čo sa nevyžaduje ak sa návrh podáva na súde, ktorý vykonávané rozhodnutie vydal (§ 261 ods. 2 OSP).

Ku konštatovaniu, že návrh na výkon rozhodnutia patrí k základným procesným podmienkam môžeme - po analýze jeho formálnych a obsahových náležitostí - pripojiť záver, že práve návrh je východiskom, úplne neza-

stúpiteľným, pri posudzovaní, či sú splnené aj ostatné procesné podmienky vykonávacieho konania, tak ako o nich ešte bude reč.

Nedostatky, ktoré sa týkajú návrhu na začatie vykonávacieho konania môžu byť rozmanité, avšak spoločným menovateľom je ich zásadná odstraniteľnosť. Ak tu raz návrh je, možno jeho všetky nedostatky odstrániť, pravdaže, najmä za splnenia manudukčnej povinnosti súdu (§ 5, 260 OSP) a patričnej súčinnosti účastníkov vykonávacieho konania, predovšetkým oprávneného. Inou je však otázka odstránenia nedostatkov návrhu na začatie vykonávacieho konania. Tieto nedostatky môže byť odstránené a rovnako, napriek poučovacej a pomocnej činnosti súdu, aj neodstránené. A naviac, neodstránené nedostatky sa podľa poznatkov praxe delia na tie, ktoré bránia pokračovať vo vykonávacom konaní, a ďalšie, ktorých existencia nie je prekážkou postupu súdu.

Rozlíšenie nedostatkov návrhu na začatie konania má praktický význam a priamy dopad na spôsob rozhodovania súdu vo vzťahu k začatiu tohto konania.

Pre väčšiu názornosť postačí uviesť, že ak nedostatok návrhu na začatie vykonávacieho konania zostane neodstránený bez ohľadu na pokus súdu o jeho odstránenie a nie je možné pre tento nedostatok vo vykonávacom konaní pokračovať, súd konanie o výkon rozhodnutia zastaví podľa § 43 ods. 2 OSP uznesením, proti ktorému sa pripúšťa odvolanie a doručuje sa len oprávnenému. V ostatných prípadoch súd - po zistení, že nedostatok návrhu bol odstránený, resp. nie je takého charakteru, že by bránil pokračovať v konaní - postupuje vo vykonávacom konaní podľa do úvahy prichádzajúcich ustanovení OSP.

Ad 2. Piata časť OSP, v ktorej je upravené vykonávacie konanie, má osobitné ustanovenia o právomoci exekučného súdu (§ 251 a 274). Z týchto ustanovení ako aj z ustanovení ďalších zákonov (napr. zákona o hospodárskej arbitráži, zákona o medzinárodnom práve súkromnom a procesnom), prípadne podzákonných noriem (napr. vyhl. č. 42/1966 Zb. o poskytovaní liečebnopreventívnej starostlivosti) náuka¹² vyvodila rozlíšenie právomoci súdu vo výkone rozhodnutia na právomoci:

a) v pozitívnom zmysle, mysliac na prípady, v ktorých je daná právomoc súdu a sa delí na:

vylučnú právomoc súdu vzťahujúcu sa na určité tituly pre výkon rozhodnutia, ktoré môže nútené uskutočňovať len občianskoprávny súd¹³,

¹² F i a l a, *Spory...*, c. 31-32.

¹³ Bližšie pozri *Občanský soudní řád. Komentář II. díl*, Praha 1985, s. 298 a nasl.

na výber danú, alebo inak povedané voliteľnú, spravidla prichádza do úvahy na výkon rozhodnutia občianskoprávny súd alebo správny orgán, najčastejšie národný výbor postupujúci podľa zák. č. 71/1967 Zb. o správnom poriadku;

b) v negatívnom zmysle, ktorá vylučuje kompetenciu občianskoprávného súdu pri výkone určitých titulov judikujúcich práva na plnenie¹⁴.

Z rozborov najvyšších súdov viac - menej vyplýva¹⁵, že skúmanie procesnej podmienky, ktorú na tomto mieste analyzujeme, nespôsobuje aplikčné a interpretačné ťažkosti a pre prax je nedostatok súdnej právomoci vo vykonávacom konaní casus rarissimi.

Podmienka súdnej právomoci vo vykonávacom konaní je zásadne neodstrániteľná (pokiaľ neuvažujeme o zmene právneho predpisu, ktorý by novým spôsobom vymedzil túto otázku) a tým sa rozhodovanie súdu pri nedostatku právomoci zjednodušuje. Súd pri zistení nedostatku právomoci konania o výkon rozhodnutia vždy zastaví (§ 103, 104 ods. 1, 254 ods. 1 OSP).

Ad 3. Vo vykonávacom konaní sa z druhov súdnej príslušnosti skúma predovšetkým miestna príslušnosť¹⁶. Na nariadenie a uskutočnenie výkonu rozhodnutia je miestne príslušný spravidla všeobecný súd povinného, ktorým je súd, v obvode ktorého povinný býva, zdržuje sa (občan), pri organizácii ten, v obvode ktorého má organizácia sídlo a ak je povinný štát, súd, v obvode ktorého bol vydaný titul na výkon rozhodnutia, pretože jeho vydanie je tou právnou skutočnosťou, ktorá zakladá uplatnené právo.

Táto všeobecná miestna príslušnosť je vyvoditeľná z ustanovení § 252 OSP v nadväznosti na § 85 OSP.

Výnimky z tejto všeobecnej miestnej príslušnosti, ktoré možno nazvať aj procesnoprávnymi skutočnosťami zakladajúcimi výlučnú miestnu príslušnosť sa týkajú:

¹⁴ Takým rozhodnutím je napríklad rozhodnutie štátnej arbitráže, ktorá znie síce na plnenie, avšak povinnosť nie je uložená občanovi; vylúčená je aj právomoc v prípade, že by sa výkon rozhodnutia zrážkami zo mzdy mal nariadiť mimo územia ČSSR.

¹⁵ Zhodnotenie rozhodovania súdov a štátnych notárstiev vo výkone rozhodnutia, Cpj 159/79 Najvyššieho súdu Českej socialistickej republiky z 18.2.1981 uverejnené pod č. 21/1981 "Zbierky súdnych rozhodnutí a stanovísk"; Správa o výsledkoch prieskumu a zhodnotenia rozhodovania súdov Slovenskej socialistickej republiky v občianskoprávných veciach vo vykonávacom konaní uverejnená pod Pls 1/87 z 4.6.1987.

¹⁶ Pre malý praktický význam nevenujeme pozornosť funkčnej ani vecnej príslušnosti súdu vo vykonávacom konaní.

a) výkonu rozhodnutia pre vymoženie výživného pre maloleté deti, keď je miestne príslušný súd, v obvode ktorého má maloleté dieťa na základe dohody rodičov alebo rozhodnutia súdu, prípadne iných rozhodujúcich skutočností svoje bydlisko, pričom sa dá upozorniť, že ide v podstate o opakovanie § 88 písm. c OSP, ktorý upravuje miestnu príslušnosť v konaniach starostlivosti o maloletých;

b) výkon rozhodnutia, ktorý sa akýmkoľvek spôsobom viaže na nehnuteľnosť. Tu je miestne príslušný súd, v obvode ktorého sa nehnuteľnosť nachádza (predaj nehnuteľnosti, predaj spoluvlastníckeho podielu k nehnuteľnosti, rozdelenie nehnuteľnosti, vypratanie nehnuteľnosti);

c) výkonu rozhodnutia ak povinný nemá všeobecný súd v ČSSR; vtedy je miestne príslušný súd, v obvode ktorého má povinný majetok a ak ide o výkon rozhodnutia príkazom pohľadávky, je príslušný všeobecný súd dlžníka povinného (súd, v obvode ktorého má dlžník bydlisko, pobyt či sídlo).

Vymáhanie výživného pre maloleté deti je zákonom favorizované natoľko, že napriek procesnej zásade perpetuatio fori, OSP pripúšťa (§ 252 ods. 4 druhá veta) prelomenie tohto princípu, keď ustanovuje podmienky, za ktorých inak miestne príslušný súd môže preniesť uznesením miestnu príslušnosť na iný súd. Zákon predpisuje jestvovanie vážnych dôvodov, na ktoré musí nadväzovať záujem maloletého. Sú to kumulatívne podmienky a typickým príkladom je sústredenie viacerých výkonov rozhodnutia uskutočňovaných tým istým spôsobom na jednom súde alebo zmena bydliska rodiča dieťaťa.

Praktické potreby si niekedy vyžadujú zmenu miestnej príslušnosti aj vtedy keď nejde o vymáhanie výživného pre maloleté deti. Taká zmena je však možná len cestou príkázania vecí podľa § 12 ods. 2 OSP, tj. príkazanie vecí výkonu rozhodnutia z dôvodov vhodnosti, o ktorom rozhoduje najbližšie spoločne nadriadený súd (§ 254 ods. 1 OSP).

Procesná podmienka miestnej príslušnosti je odstrániteľnou podmienkou vykonávacieho konania, lebo ak súd do nariadenia výkonu rozhodnutia nerozhodne o nedostatku miestnej príslušnosti (§ 105 ods. 2, 3 OSP) ex offio, prípadne na námietku povinného pri prvom úkone, ktorý mu patri (tým je spravidla odvolanie proti uzneseniu, ktorým sa nariadi výkon rozhodnutia) je uvedený nedostatok odstránený ex lege. Súd sa stáva miestne príslušným tak ako keby nedostatok miestnej príslušnosti vôbec neexistoval (právna fikcia).

Postup súdu pri odstraňovaní nedostatku miestnej príslušnosti vo vykonávacom konaní je obdobný ako v základnom konaní. Súd rozhoduje uznesením, ktorým vysloví miestnu nepríslušnosť a nariadi vec výkonu.

rozhodnutia postúpiť miestne príslušnosti. Uznesenie sa doručuje účastníkom vykonávacieho konania a je napadnuteľné odvolaním. Opísaný postup je rovnaký pri postupe súdu z úradnej moci i pri námietke povinného.

Ad 4. Spôsobilosť byť účastníkom konania znamená spôsobilosť mať procesné práva a povinnosti, ktoré zákon priznáva, resp. ukladá účastníkom¹⁷. Táto spôsobilosť byť účastníkom spííva s hmotnoprávnou spôsobilosťou mať práva a povinnosti, lebo § 19 OSP výslovne ustanovuje, že spôsobilosť byť účastníkom konania má ten, kto má spôsobilosť mať práva a povinnosti. Ďalej zákon ustanovuje, že "inak" (tj. ak nemá účastník spôsobilosť mať práva a povinnosti) má spôsobilosť byť účastníkom konania ten, komu ju zákon priznáva.

Spôsobilosť byť účastníkom konania majú predovšetkým všetci občania (§ 7 Občianskeho zákonníka, ďalej OZ). Táto spôsobilosť vzniká narodením a zaniká smrťou občana. (§ 7 ods. 2 OZ). So zosnulým nemožno v konaní ako s účastníkom zásadne pokračovať, a to ani vtedy, ak by bol zastúpený zástupcom s procesným plnomocenstvom. Spôsobilosť na práva a povinnosti má aj počaté dieťa (tzv. nasciturus), za predpokladu, že sa narodí živé.

Spôsobilosť byť účastníkom konania majú aj všetky socialistické organizácie, ktorými sú podľa § 18 OZ štátne, družstevné, spoločenské organizácie, ako aj iné organizácie¹⁸, činnosť ktorých prispieva k rozvoju socialistických vzťahov.

Spôsobilosť byť účastníkom konania majú aj iné organizácie než socialistické, ak sú právnickými osobami (§ 488 OZ)¹⁹.

Napokon, spôsobilosť byť účastníkom konania má aj štát (§ 21 OZ), ktorým tu podľa okolností rozumieme Československú socialistickú republiku, Českú alebo Slovenskú socialistickú republiku (čl. 1 ods. 4 úst. zák. č. 143/1968 Zb. o Československej federácii).

K nedostatku spôsobilosti byť účastníkom konania musí súd prihliadnúť v každom štádiu konania, a to aj bez návrhu (§ 103, 254, ods. 1 OSP). Keďže nedostatok spôsobilosti byť účastníkom konania je ne-

¹⁷ Porovnaj Š. O g u r č á k, *Účastníci občianskeho súdneho konania*, "Právny obzor" 1977, č. 7, s. 582.

¹⁸ Inými socialistickými organizáciami, ktoré nemožno označiť za štátne, družstevné, alebo spoločenské organizácie, ktoré však svojou činnosťou prispievajú k rozvoju socialistických vzťahov sú napríklad autorské zväzy, kultúrne fondy, advokátske organizácie.

¹⁹ Sú nimi napríklad účastinné spoločnosti so zahraničnou kapitálovou účasťou podľa zák. č. 243/1949 Zb., ďalej rôzne cirkevne zložky (kostoly, fary, nadácie, samostatné fondy, benefícia).

dostatkom neodstrániteľným, bude v prípade jeho zistenia postupovať exekučný súd podľa § 104 ods. 1 a 254 ods. 1 OSP tak, že konanie zastaví.

Ad 5. Procesná spôsobilosť znamená spôsobilosť na to, aby účastník konania buď sám alebo prostredníctvom svojho splnomocnenca vykonával v konaní práva a povinnosti účastníka²⁰. Občiansky súdny poriadok definuje v § 20 procesnú spôsobilosť ako spôsobilosť samostatne konať pred súdom ako účastník. Samostatne koná ten účastník, ktorý vykonáva práva a povinnosti osobne alebo prostredníctvom svojho splnomocnenca.

Otázku, v akom rozsahu sa môže niekto vlastnými úkonmi zaväzovať, rieši hmotné právo v ustanoveniach o spôsobilosti na právne úkony.

Základné ustanovenie, týkajúce sa občanov, obsahuje § 8 OZ, podľa ktorého spôsobilosť občana vlastnými úkonmi nadobúdať práva a brať na seba povinnosti vzniká v plnom rozsahu plnoletosťou, t.j. dovršením osemnásteho roku, resp. uzavretím manželstva.

Maloletí majú spôsobilosť len na také úkony, ktoré sú svojou povahou primerané rozumovej a mravnej vyspelosti zodpovedajúcej ich veku (§ 9 OZ).

Napriek tomu, že procesná spôsobilosť je viazaná na okolnosť, v akom rozsahu možno vlastnými úkonmi nadobúdať práva a brať na seba povinnosti, pôjde vždy o otázku procesnoprávnu, lebo predpisy hmotného práva sa použijú len v dôsledku § 20 OSP, o čom svedčí aj skutočnosť, že podľa § 23 OSP môže súd rozhodnúť, ak to okolnosti prípadu vyžadujú, že ten, kto nemá spôsobilosť na právne úkony v plnom rozsahu, musí byť v konaní zastúpený svojím zákonným zástupcom, i keď ide o vec, v ktorej by inak mohol konať samostatne. Zákonodarca tu mal nepochybne na mysli tú skutočnosť, že súdne konanie si samo osebe vyžaduje väčšiu rozumovú vyspelosť, než právny úkon, ktorý je predmetom konania.

Procesná spôsobilosť cudzincov sa riadi právnym poriadkom štátu (zásada *lex patriae*), ktorého sú príslušníkmi (§ 3 ods. 1 Zákona o medzinárodnom práve súkromnom a procesnom, ďalej MPS), pokiaľ medzinárodná zmluva nestanoví niečo iné (§ 2 MPS). Aj keď sú cudzinci podľa právneho poriadku štátu, ktorého sú príslušníkmi, nespôsobilí na právne úkony, môžu pred československými súdmi samostatne konať, pokiaľ by boli procesne spôsobilí podľa československých predpisov (§ 3 ods. 2 MPS).

Socialistické organizácie a iné právnické osoby sú samostatne spôsobilé

²⁰ O g u r č á k, *Účastníci...*, s. 584.

na právne úkony (§ 19, 488 OZ), majú teda procesnú spôsobilosť. Túto spôsobilosť však vykonávajú podľa povahy vecí jednak štatutárnym orgánom a jednak inými svojimi pracovníkmi alebo členmi, ktorí však musia preukázať svoje poverenie za organizáciu konať.

Procesnú spôsobilosť má aj štát, za ktorý v zmysle § 21 ods. 2 OSP koná pracovník toho štátneho orgánu, ktorého sa vec týka, alebo poverený pracovník iného štátneho orgánu.

Na rozdiel od spôsobilosti byť účastníkom konania, ktorá je neodstrániteľnou procesnou podmienkou, je nedostatok procesnej spôsobilosti procesnou podmienkou odstrániteľnou.

Ak ide o nedostatok podmienky konania, ktorý možno odstrániť, súd urobí preto vhodné opatrenia (§ 104 ods. 2 prvá veta OSP), čo v plnej miere platí aj pre exekučné konanie (§ 254 ods. 1 OSP).

Ad 6. Aj účastník vykonávacieho konania sa môže dať zastupovať advokátom alebo iným občanom, prípadne spoločenskou, odborovou, družstevnou organizáciou, ktorej je členom (§ 24 a nasl., 254 ods. 1 OSP). V takom prípade zákon žiada preukázanie procesného plnomocenstva. Pri skúmaní tejto procesnej podmienky sa v praxi musí klásť dôraz na to, aby sa táto podmienka nepovažovala za splnenú vtedy ak sa plnomocnenec odvolá iba na plnomocnenstvo, ktoré mu plnomocniteľ udelil v základnom konaní, resp. v konaní, v ktorom bol vydaný titul pre výkon rozhodnutia. Vo vykonávacom konaní, ktoré ako sme už spomenuli, je relatívne samostatné a koniec koncov nemusí ani nadväzovať na tretiu časť OSP, sa musí zástupca účastníka tohto konania vykázat osobitným plnomocenstvom vydaným pre účely výkonu rozhodnutia. Nedostatok procesného plnomocenstva je síce odstrániteľnou procesnou podmienkou, avšak absencia dôkazu spôsobuje, že súd vo vykonávacom konaní koná iba s účastníkom a považuje ho za procesne nezastúpeného až do doby, kým sa plnomocnenstvo nepredloží. Inú sankciu zákon vo vzťahu k tejto procesnej podmienke nepozná.

Ad 7. Podľa § 83 OSP, ktorý na základe § 254 ods. 1 OSP treba aplikovať aj vo vykonávacom konaní, začatie konania bráni tomu, aby o tej istej veci prebiehalo na súde iné konanie. Súd musí teda skúmať, či návrh na výkon rozhodnutia nie je podaný opätovne tým istým účastníkom (oprávneným) proti tomu istému účastníkovi (povinnému), pre tú istú pohľadávku plynúcu z rovnakého titulu pre výkon rozhodnutia, pričom uspokojenie sa navrhuje vykonať tým istým spôsobom, resp. z toho istého predmetu výkonu rozhodnutia napr. zo zrážok zo mzdy, predajom hnuteľností, etc. Pochopiteľne, treba súčasne skúmať či už predošlý návrh nebol vybavený právoplatným uznesením nariaďujúcim výkon rozhodnutia s účinkami, ktoré sú predvídané napr. v § 293 ods. 1 OSP.

Justičná prax sa najčastejšie stretáva s prekážkou veci začatej pri výkone rozhodnutia zrážkami zo mzdy. Oprávnený nezriedka po zistení, že po nariadení výkonu rozhodnutia týmto spôsobom povinný zmenil platiteľa mzdy, bez ohľadu na to, že uznesenie dosiaľ nie je právoplatné, navrhuje nový výkon rozhodnutia len z dôvodu zmeny zamestnávateľskej organizácie. To je typický prípad kedy súd zastaví konanie pre prekážku litispendencie.

Z pohľadu teórie sa javí zložitejšou otázkou prekážka veci rozhodnutej (*res iudicata*). Vyskytuje sa názor²¹, že vo vykonávacom konaní prekážka *res iudicata* nemá miesto, pretože vo vykonávacom konaní ide o rýdzo procesné otázky, takže uznesenie o nariadení výkonu rozhodnutia nenadobúda materiálnu právnu moc (§ 159 ods. 2, 3 OSP).

Iní²² ako aj aplikčná prax pripúšťajú jestvovanie prekážky veci rozhodnutej i vo vykonávacom konaní, vychádzajú z pojmu tej istej veci (*idem*) tak ako sme o nej už písali pri litispendencii a vychádzajú z nej konzekvencie ako z každej inej neodstrániteľnej procesnej prekážky - zastavenie konania o výkon rozhodnutia.

Správne sa však argumentuje, že vo vykonávacom konaní pri posudzovaní prekážky *rei iudicate* nemožno bez ďalšieho obísť plynutie času²³, aj keď časový faktor nemá vždy tú istú právnu relevanciu. Ak sa navrhuje výkon rozhodnutia predajom presne označených hnutelných vecí a je právoplatne nariadený, v takom prípade uplynutie času nemôže mať žiaden vplyv na posudzovanie procesnej podmienky veci rozhodnutej. Takisto je to pri výkone rozhodnutia predajom nehnuteľností.

Na druhej strane právoplatné zamietnutie návrhu na zastavenie výkonu rozhodnutia pre neúčinnosť titulu pre výkon rozhodnutia nebráni tomu, aby - po neskoršej strate účinnosti tohto titulu - sa opätovnému návrhu podanému podľa § 268 ods. 1 písm. b OSP vyhovel bez zreteľa na predchádzajúce právoplatné uznesenie. Ilustrovať to možno na strate účinnosti rozhodnutia, ktorým sa priznalo manželské výživné. K strate dochádza právoplatnosťou rozsudku o rozvode manželstva, pričom sa v praxi stretávame s tým, že povinný manžel podáva návrh na zastavenie výkonu rozhodnutia podľa § 268 ods. 1 písm. b OSP už po vynesení rozsudku, čo samozrejme vedie k zamietnutiu návrhu (od vynesenia rozsudku o rozvode manželstva po nadobudnutie právoplatnosti tohto rozhodnutia spravidla uplynie čas niekedy i niekoľko mesiacov, najmä ak je

²¹ Steiner, Základní otázky..., s. 283.

²² Fiala, Spory..., s. 32.

²³ Fiala, Spory..., s. 32.

podané odvolanie) bez toho, aby sa v budúcnosti, po nadobudnutí právoplatnosti rozvodového rozsudku, vylúčil rovnaký návrh, s ktorým by povinný už mal mať procesný úspech. A aby sme boli úplní, i tu by sme mohli uvažovať o prekážke rei iudicata, iste len v prípade, že by povinný manžel (držíme sa zvoleného príkladu) podal opätovný návrh zas pred nadobudnutím právoplatnosti rozvodového rozsudku. Uplynutie času by vzhľadom na to, že rozvodový rozsudok nenadobudol právoplatnosť, zatiaľ nemalo žiaden význam a súd by musel konanie o návrhu zastaviť.

Z povedaného sa dá urobiť záver, ktorý jednoznačne ráta s prekážkou veci rozhodnutej aj vo výkone rozhodnutia. Prijať opačný názor by znamenalo v praktickej činnosti súdov vytvoriť procesne neriešiteľné situácie, čo napokon vyplýva aj z uvedených príkladov.

IV.

Pri rozbere jednotlivých procesných podmienok v konaní o výkon rozhodnutia sme už naznačili ako musí súd postupovať v prípade, že sa vyskytne nedostatok niektorej z podmienok tohto konania. Tieto myšlienky však vyžadujú doplnenie.

Základným pravidlom pri zistení nedostatku niektorej z procesných podmienok je povinnosť súdu uvážiť či ide o odstrániteľný alebo neodstrániteľný nedostatok procesnej podmienky. Pri závere, že ide o odstrániteľný nedostatok, musí súd vynaložiť všetko úsilie na nápravu, resp. odstránenie procesnej prekážky. Ak sa spomínaný nedostatok nepodarí odstrániť, je súd podstavený pred otázkou, či napriek neodstráneniu nedostatku možno alebo sa nedá pokračovať v konaní o výkon rozhodnutia. Až keď súd dôjde k záveru, že ide síce o odstrániteľný nedostatok procesnej podmienky, lež neodstránený, potom môže postupovať rovnako ako pri neodstrániteľnom nedostatku procesných podmienok, pravda, uvedený nedostatok musí brániť riadnemu postupu v konaní.

Pri výskyte neodstrániteľného nedostatku procesnej podmienky, ktorej naroväť sme dali neodstránený nedostatok k procesnej podmienky, brániacej pokračovať riadne v konaní, musí súd v každom prípade zastaviť konanie o výkon rozhodnutia, nesmie nariaďovať výkon rozhodnutia.

Uvedené nedostatky nikdy však nemôžu viesť, tak ako nás občas prekvapí prax, k zamietnutiu návrhu na výkon rozhodnutia, lebo nejde o posúdenie opodstatnenosti návrhu na výkon rozhodnutia, ale o posúdenie otázky prípustnosti vykonávacieho konania, ktorú prichodí riešiť iba nemeritorným rozhodnutím zastavujúcim konanie o výkon rozhodnutia.

Prírodzene, dakedy sa nariadi výkon rozhodnutia v rozpore s požiadavkami prípustnosti vykonávacieho konania. Bez ohľadu na to, či je uznesenie, ktorým sa nariadi výkon rozhodnutia právoplatné alebo nie, musí súd, pri zistení nedostatku procesnej podmienky, ktorá je neodstrániteľná, resp. neodstránená a nemožno pre ňu pokračovať v konaní, zastaviť výkon rozhodnutia. Po nariadení výkonu rozhodnutia už totiž nie je možné zastavovať konanie o výkon rozhodnutia. Výnimkou je iba procesná situácia, v ktorej sa proti uzneseniu o nariadení výkonu rozhodnutia podľa odvolanie a odvolací súd zistí, že nie sú splnené podmienky konania. V takom prípade odvolací súd zruší uznesenie o nariadení výkonu rozhodnutia a zastaví konanie.

Katedra občianskeho práva
a medzinárodného práva
Univerzita P. J. Šafárika, Košice

Štefan Ogurčák, Ján Mazák

PRZESŁANKI PROCESOWE W POSTĘPOWANIU EGZEKUCYJNYM

Przesłankami procesowymi w postępowaniu egzekucyjnym są przesłanki, przy zachowaniu których sąd może prowadzić egzekucję. Przesłanki te określone są w kodeksie postępowania cywilnego tak samo, jak przesłanki postępowania zasadniczego, uregulowanego w części trzeciej kodeksu. W ich skład wchodzi wniosek o wszczęcie egzekucji, kompetencja, właściwość, zdolność bycia uczestnikiem postępowania, zdolność procesowa, brak przeszkody w postaci sprawy w toku i sprawy, w której zapadło orzeczenie.

Oczywiście ta formalna zbieżność nie oznacza, że przesłanki postępowania egzekucyjnego można w pełni utożsamiać z przesłankami postępowania zasadniczego. Ich znaczeniowo inna treść i specyficzny charakter określone są celem postępowania egzekucyjnego, który różni się od celu postępowania zasadniczego, a ponadto wynikają z względnej samodzielności obu postępowań.

Celem postępowania egzekucyjnego jest zapewnienie ochrony takim prawom, których istnienie zostało stwierdzone na właściwej drodze, a które nie zostały dobrowolnie zaspokojone. Chodzi zatem o prawa ustalone w orzeczeniu. Dlatego też analizę przesłanek procesowych w postępowaniu egzekucyjnym należy i można przeprowadzać jedynie z punktu widzenia tego celu. Samodzielność tych przesłanek uwiidoczni się także w wypadku dotyczącym prawa ustalonego w orzeczeniu innego sądu niż sąd przeprowadzający egzekucję względnie organu niesądowego.

Štefan Ogurčák, Ján Mazák

PROZEEVORAUSSETZUNGEN IM ZWANGSVOLLSTRECKUNGSVERFAHREN

Als Prozeßvoraussetzungen im Zwangsvollstreckungsverfahren werden diejenigen Voraussetzungen bezeichnet, bei deren Aufrechterhaltung das Gericht die Zwangsvollstreckung führen kann. Die Voraussetzungen des Zwangsvollstreckungsverfahrens werden in der Zivilprozeßordnung genau so bestimmt wie die Voraussetzungen des Hauptverfahrens, das im dritten Teil der ZPO geregelt wird. Dazu gehören: der Antrag auf Einleitung des Zwangsvollstreckungsverfahrens, die Gerichtsbarkeit, die Zuständigkeit, die Fähigkeit ein Verfahrensbeteiligter zu sein, die Prozeßfähigkeit, die Vorlegung der Vollmacht, das Fehlen des Hindernisses in Form der Rechtshängigkeit und der rechtskräftigen Entscheidung.

Diese formale Ähnlichkeit bedeutet jedoch nicht, daß die Voraussetzungen des Zwangsvollstreckungsverfahrens mit den Voraussetzungen des Hauptverfahrens völlig identifiziert werden können. Ihr bedeutungsmäßig anderer Inhalt und spezifischer Charakter werden durch das Ziel des Zwangsvollstreckungsverfahrens bestimmt, das sich vom Ziel des Hauptverfahrens unterscheidet und außerdem aus der relativen Selbständigkeit der beiden Verfahrensarten resultiert.

Das Ziel des Zwangsvollstreckungsverfahrens ist die Sicherung des Schutzes solcher Rechte, deren Vorhandensein auf entsprechendem Wege festgestellt worden ist und die nicht freiwillig befriedigt worden sind. Es handelt sich hier also um die Rechte, die in der Entscheidung festgestellt worden sind. Deshalb kann und soll die Analyse der Prozeßvoraussetzungen im Zwangsvollstreckungsverfahren ausschließlich vom Standpunkt dieses Zieles aus durchgeführt werden. Die Selbständigkeit dieser Voraussetzungen kommt auch im Falle der Feststellung der Rechte durch ein anderes Gericht als das die Zwangsvollstreckung durchführende Gericht bzw. durch ein außergerichtliches Organ zum Ausdruck.